

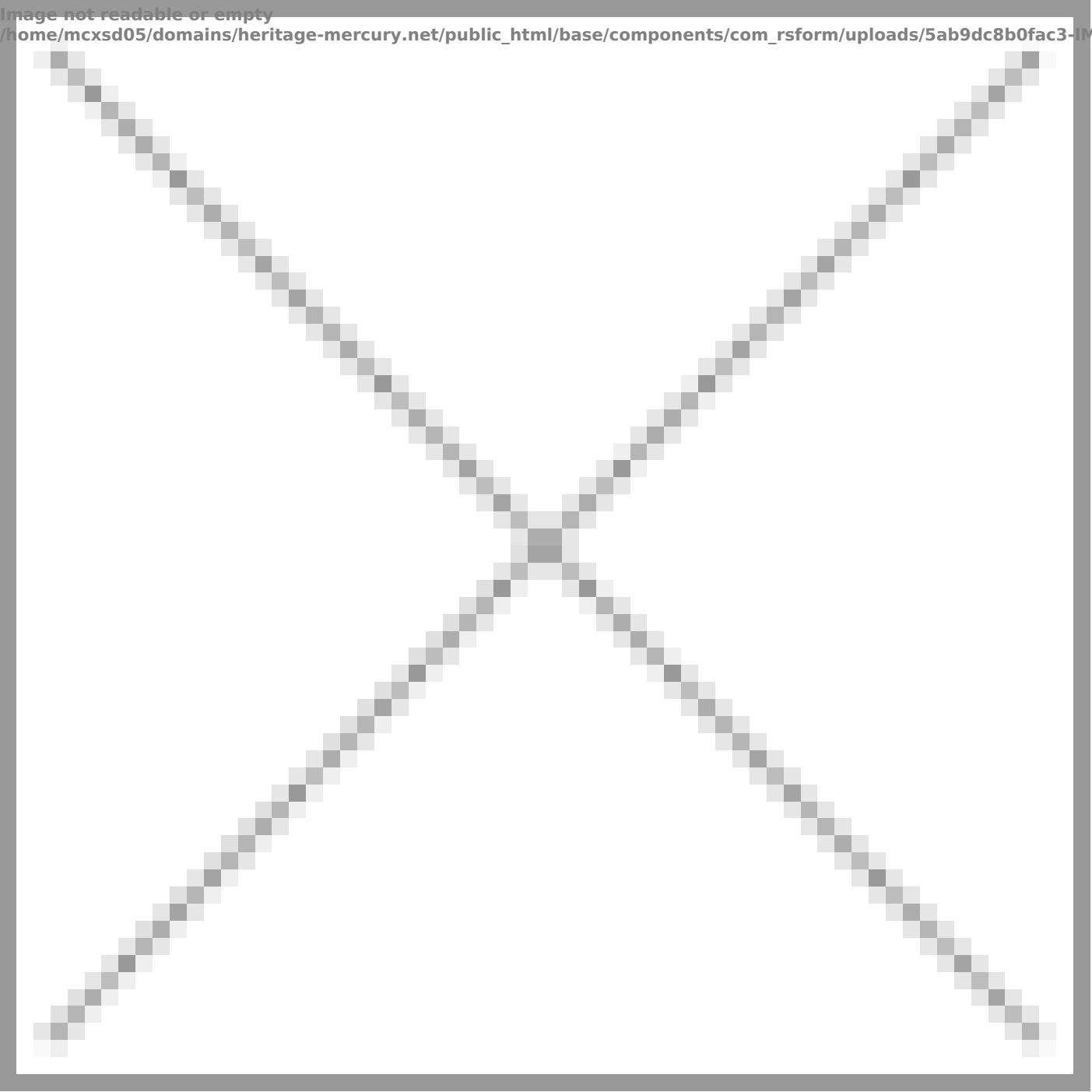
Ime predmeta 1	PARNI IZVOZNI STROJ
Ime predmeta 2	/
ID številka / EŠD	002.112.Idrija
Upravljavec	Mestni muzej Idrija, Prelovčeva 9, 5280 Idrija
Lastništvo	Javno
Lastnik	Občina Idrija, Mestni trg 1, 5280 Idrija
ID številka / EŠD	510:IDR;RS-28
Klasifikacija dediščine	Rudnik, Transport - jaški

OPIS

Kratek opis	Compound parni batni stroj ima vodoravna valja. Bata poganjata ročni gred, na kateri je nameščen mali zobnik – pastorek s 47 zobmi, ki ubira z večjim zobnikom s 188 zobmi, torej je prestava $i = 4$. Večji zobnik je nameščen na gredi navijalnih bobnov. Stroj ima čeljustno zavoro in globinsko kazalo, ki ima dva vijaka z maticama (ni originalno). Pogon vijakov je izveden za vsako kletko posebej direktno od pogonske gredi. Opisan stroj ima sledeče karakteristike: premer visokotlačnega valja je 36 cm, nizkotlačnega je 50 cm, gib bata 65 cm in premer navijalnih bobnov 300 cm.
Mere	Dolžina 780 cm, širina 390 cm, višina 325 cm.
Materiali	Litoželezo, jeklo.

Datacija	1890
Avtor / Proizvajalec	Breitfeld, Daněk & Co. Prag

Slikovne priloge

Prvotna raba

Leta 1890 je Rudnik kupil Compound izvozni parni stroj za transport rude, ki je bil montiran med letoma 1890 in 1892 ter se je uporablja v Jožefovem jašku. Prav tako je istega leta Rudnik kupil tudi nov izvozni stroj za potrebe jaška Inzaghi. Krmiljenje pare pri stroju se je izvajalo s sistemom Rieder, prekrmljenje pa s sistemom Gooch. Torej na podoben način, kot se je nekoč uporabljalo pri parnih lokomotivah. Globinsko kazalo je kazalo strojniku lego kletke v jašku. Še zlasti mali in veliki zobnik stroja sta bila predvsem zaradi lite puščičastih zob, v tistem času tehnološko zelo zahtevna in napredna izdelka. Med obratovanja je lahko razvil moč 55,93 kW (75 HP). Največja hitrost vožnje je bila 6 m/s, največja zmogljivost pa 125 ton rude v 8 urah. Opisan stroj so pri idrijskem rudniku nehali uporabljati leta 1953.

Sedanja raba

Opisan stroj se ohranja, varuje in prezentira kot pomemben spomenik tehniške dediščine rudarjenja v Idriji z izjemnimi univerzalnimi vrednotami. Še zlasti liti puščičasti zobje obeh zobnikov izvoznega parnega stroja, predstavljajo dragoceno posebnost, saj jih danes praktično ni več mogoče videti. Stroj je del zbirke »Rudniški stroj in naprave« Mestnega muzeja Idrija. Zbirka med drugim omogoča ogled razvoja vertikalnega transporta v rudniku vse od pionirskih začetkov - ročnega do sodobnih izvoznih strojev s asinhronskim pogonskim motorjem. Iz tega razloga predstavlja tehniško dediščino, ki močno presega okvir Rudnika živega srebra Idrija in ima zato večji, svetovni pomen.

Prvotna lokacija

Jožefov jašek

Sedanja lokacija

Stavba jaška Frančiške (nadstrešnica).

STANJE OHRANJENOSTI**Zgodovina**

opravljenih posegov	Pri restavriranju v letu 2002 in 2003, so bili vsi deli stroja razstavljeni. Površine so bile očiščene s peskanjem in zaščitene s temeljno ter pokrivno barvo. Dodatni posegi zato niso potrebni. Varovanje v prostoru je urejeno.
Sedanje stanje	dobro
Potrebni ukrepi	Redno obdobjno vzdrževanje.

DOKUMENTACIJA

Naslov / zbirka / povezave itd., kjer so dostopne podrobnejše informacije	- Inventarna knjiga Mestnega muzeja Idrija; - Zgodovinski arhiv Ljubljana Enota v Idriji, zbirka načrtov, predali št. B9; - Zelenc, Anton. In vendar se giblje: katalog rudniških strojev in naprav. Idrija, Mestni muzej Idrija, 2001; - Zelenc, Anton. Restavrirani stroji in naprave Rudnika živega srebra Idrija. Ruda: revija Združenja za ohranjanje rudarske dediščine Slovenije, 1-2/2013, str. 16-20; - Zelenc, Anton. Idrija municipal museum: restored mine machines and devices of the Idrija mercury mine. Patrimoine de l'industrie, 2004, str. 17-19
--	---

Izpolnjevalec	Mestni muzej Idrija
----------------------	---------------------

Izpolnjeval je	Miha Kosmač
-----------------------	-------------

Datum objave	3. 3. 2018
---------------------	------------

Datum urejanja	Never
-----------------------	-------